

FÖRHANDLINGAR

Nationalekonomiska föreningen

1986-03-18

Redigerade och översatta av civ ek Ingrid Werner och ek dr Anders Björklund

Ordförande: Generaldirektör Tony Hagström

Inledare: Professor Dale W Jorgenson

Debattdeltagare: Professor Bo Södersten, professor Karl Jungenfelt, fil kand Percy Bargholtz, professor Gustav Lindencrona

Skattereformers politiska ekonomi — lärdomar från USA

Tony Hagström:

I egenskap av skattebetalare är vi alla intresserade av skattesystemets struktur och dess konsekvenser för vår privatekonomi. Några av oss har dessutom ambitionen att studera beskattningen i ett mer övergripande, samhällsekonomiskt perspektiv. En av de främsta auktoriteterna är professor Dale W Jorgenson från Harvard Universitetet som vi hälsar varmt välkommen hit i kväll. Han kommer att inleda diskussionen med att formidla oss erfarenheterna från de omfattande omläggningar av skattesystemet som redan har skett och de som planeras bli genomförda inom en snar framtid i USA. Vi har också nojet att välkomna professor Bo Södersten som har lovat kommentera diskussionen från svenskt politiskt och ekonomiskt perspektiv. Jag överlämnar därmed ordet till professor Jorgenson.

Dale W Jorgenson:

De senaste fem åren har skattereformer varit en stor politisk fråga i USA. Den första omfattande skattereformen efter andra världskri-

get skedde 1954. Sedan följde nya omläggningar av skattesystemet 1964 och 1976. Under president Ronald Reagans styre har skattereformer förekommit betydligt mera frekvent. 1981 antogs en omfattande skattereform som innebar stora förändringar både vad avser inkomst- och företagsbeskattning. Året därpå lade man om systemet igen och eliminerade därvid en del av ändringarna från 1981. Ytterligare en omfattande reform skedde också 1984. Reagan är redan den mest aktive skattereformatören i amerikansk historia, men foreslår nu den mest radikala förändringen av skattepolitiken som skett i USA sedan införandet av individuell inkomstskatt 1913.

Som en bakgrund skall jag börja med en översikt av ett par av de viktigaste institutionella ramarna för amerikansk skattepolitik. Forenta staternas konstitution skapade ett komplicerat system med "checks and balances". Till skillnad från organisationen av ett parlamentariskt styre så är i USA den lagstiftande och den administrativa enheten huvudsakligen motståndare.

I utformningen av skattepolitiken har administrationen tillgång till personal på skatteenheten (Office of Tax Analysis), som i sin tur är

underordnad finansdepartementet (Department of Treasury). Enheten är ansvarig för administrationens skattepropositioner och står dessutom för analyser av förslag som kommer från de lagstiftande utskotten. Jag kommer i det följande genomgående använda den övergripande benämningen finansdepartementet även för skatteenheten.

Den amerikanska kongressen är en lagstiftande församling som är delad i två kammare; representanthuset och senaten. En stor del av lagstiftningsarbetet sköts via ett välutvecklat system av olika utskott (committees) som verkar i anslutning till respektive kammare. För närvarande kontrolleras de båda kamrarna av olika politiska partier; representanthuset kontrolleras av demokraterna medan senaten kontrolleras av det republikanska partiet.

Ansvaret för skattepolitiken i representanthuset ligger på "the Committee of Ways and Means". I senaten ansvarar finansutskottet för skattepolitiken. Båda kamrarna delar på en gemensam grupp skatteanalytiker, "the Joint Committee on Taxation", vilken i fortsättningen benämns med den övergripande beteckningen kongressen. Den har till uppgift att utforma förslag till skatteomläggningar på kongressmedlemmarnas begäran. Den är ansvarig för formuleringen av lagtexten samt för analys av forslagens konsekvenser. Analysen koncentreras snarare till följderna för intakterna till statskassan än de samhällsekonomiska konsekvenserna av föreslagna förändringar.

Skattereformer

De skattereformer som skedde under president Reagans första regeringsperiod har jag, tillsammans med Kun-Young Yun, analyserat ingående i en artikel i *Scandinavian Journal of Economics* våren 1986.

Den fullkomliga explosionen av lagstiftning på skatteområdet under åren 1981–1984 har lett till att den privata sektorn börjat efterfråga skattespecialister i allt högre utsträckning. Både finansdepartementets och kongressens skattepersonal har decimerats av denna flykt till stora revisionsbyråer. Tidigare koncentrerade dessa sig på rådgivning rörande tolkning av gällande lag. Nu måste de dessutom ägna sig åt att analysera och tolka möjliga framtida förändringar i skattelagstiftningen.

Infor presidentvalet 1984 annonserade president Reagan påbörjandet av en omfattande utredning av skattesystemet med syfte att formulera förslag till omläggningar. En möjlig anledning till detta utspel är att presidenten ville undvika en alltför ingående diskussion

om skattereformer i den stundande valdebatten. Om detta var syftet var det politiska utspellet definitivt ett mästardrag.

Demokraterna försökte genom förre vicepresidenten Walter Mondale använda skattepolitiken som en huvudfråga i valkampanjen. Det faktum att Reagan trots detta lyckades undvika en het debatt om skatteomläggningarna 1981–1984 var en viktig orsak till hans historiska valseger i november 1984. Den i januari 1984 utlovade utredningen levererades plikttroget till finansdepartementets chef i november 1984, kort tid efter valet. Huvudansatsen för skatteomläggningar var dar en radikal version av proportionell beskattning kopplad till ett breddande av skattebasen. Man ville eliminera diverse avdragsmöjligheter och sedan använda de ökade skatteintäkterna till att sänka skattesatserna över lag.

Finansdepartementets förslag

De huvudsakliga dragen i rapporten till finansdepartementet finns sammanfattade i *Tabell 1* under rubriken "Finansdepartementets förslag". 1986 års gällande skattelag återfinns i samma tabell under "Nuvarande regler". Skattesatsen på federal nivå för företagsinkomster skulle reduceras från 46 till 33 procent vilket vore den största skattesänkningen under efterkrigstiden.

Jag presenterar i mina artiklar i *Scandinavian Journal of Economics* en analytisk ram för att beskriva det amerikanska skattesystemet. Individuell inkomstbeskattning kan karakteriseras av den genomsnittliga marginalskatten för olika inkomstkällor. Detta är ett vägt genomsnitt av de marginalskattesatser som råder för skattepliktiga i olika inkomstklasser. Skatteskalorna för individer är progressiv.

Finansdepartementets förslag skulle sänka genomsnittlig marginalskatt för alla fem inkomstklasser i *Tabell 1*: utdelning på aktier, ränteinkomster från företag, hushåll och staten samt inkomster från arbete. Till exempel kommer genomsnittlig marginalskatt på aktieutdelning minska från 33 till 26,5 procent.

Under avdelning C i *Tabell 1* finner vi aspekter på beskattningen av kapitalinkomster under nuvarande lagstiftning respektive finansdepartementets förslag. I det senare fallet skulle kapitalinkomster beskattas på samma sätt som inkomster från forvarvsarbete, men inflationens inverkan elimineras med hjälp av indexering. Ränteinkomster skulle också indexeras och utdelningar skulle bli delvis avdragsgilla på individuell nivå, återspeglade en strävan att undvika dubbelbeskattning.

En mer detaljerad beskrivning av företags-

Tabell 1 Jämförelse av viktiga skattesatser

	Nuvarande regler (1986)	Finansdepartementets förslag	Presidentens förslag
A. Formella skattesatser			
Företagsskatt (federal)	0,4600	0,3300	0,3300
Företagsskatt (federal+delstatlig+lokal)	0,5064	0,3916	0,3916
B. Genomsnittliga marginella skattesatser			
Utdelningar (federal)	0,3300	0,2650	0,2670
Utdelningar (federal+delstatlig+lokal)	0,3698	0,3127	0,3151
Ränteinkomster (foretag)	0,2359	0,1925	0,2041
Ränteinkomster (hushåll)	0,2796	0,2282	0,2419
Ränteinkomster (staten)	0,2427	0,1981	0,2099
Arbetsinkomster	0,2892	0,2443	0,2446
C. Speciell behandling av kapitalinkomster			
Indexering av långsiktiga kapitalvinster	0,0	1,0	0,0 (1,0)*
Innefattande av långsiktiga kapitalvinster	0,4	1,0	0,5 (1,0)*
Avdrag för betalda utdelningar	0,0	0,5	0,1
Indexering av ränteinkomster (π = inflationstakt)	0,0	$\pi/(0,06+\pi)$	0,0
D. Genomsnittlig individuell inkomstskatt	0,1316	0,1204	0,1224

* Från och med 1991 ges möjlighet att indexera kapitaltillgångar i stället för att reducera kapitalvinster med 50 procent.

beskattningen i de två alternativen ges i *Tabell 2*. Företagsinkomster genererade inom företagssektorn dubbelbeskattas; först på företagsnivå och sedan, när de kommer aktieägarna till del i form av utdelningar eller realiserad värdeökning vid försäljning av aktier, även på individnivå.

Skattebördan minskar både för företag och individer genom förekomsten av avdrag för investeringar i utrustning och anläggningar. Dessutom minskar beskattningsbar företagsinkomst med olika avdrag för kapitalforsliting av långa respektive korta tillgångar. Eftersom dessa avdrag görs över tillgångens hela livslängd så uttrycks de som nuvarde i *Tabell 2*.

Enligt finansdepartementets förslag skulle investeringsavdragen tas bort. Istället skulle avdragen för kapitalkonsumtion indexeras så att nuvärdet av dessa vid hög inflation skulle överstiga avdragen under nuvarande lag. I frånvaro av inflation skulle finansdepartementets förslag ge mindre avdrag än nuvarande lag. Vid begränsad inflation blir avdragen ungefär jämbördiga.

President Reagan ger så småningom direktiv för en översyn av finansdepartementets för-

slag. Ett nytt förslag producerades av skatteenheten i maj 1985. Det godkändes av presidenten och sändes vidare till kongressen för övervägande. Förslaget finns representerat i *Tabellerna 1 och 2* under rubriken "Presidentens förslag".

Många av dragen i finansdepartementets förslag från 1984 bevarades i presidentens omarbetning. Behandlingen av kapitalinkomster förändrades dock avsevärt och avdragen för kapitalkonsumtion blev mer fördelaktiga för skattebetalarna. Investeringsavdragen drogs tillbaka i enlighet med finansdepartementets förslag. Både skattesatsen för företagen och genomsnittlig marginalsatt på individnivå sänktes kraftigt.

I december 1985 antog representanhuset ett lagförslag om skatteomläggning i riktning mot proportionell beskattning i linje med både finansdepartementets och presidentens förslag. Nu har senatens finansutskott också antagit ett förslag om proportionell skatt och lagstiftningen debatteras för närvarande i senaten. Om senaten antar finansutskottets förslag så blir det slutliga steget att jamka ihop de båda propositionerna till en slutgiltig lagstiftning.

Tabell 2 Skatteregler för långvariga och kortvariga kapitaltillgångar

A. Nuvarande politik

1. Investeringsavdrag				
Ovriga privata sektorn			Företag	
Långa	Korta		Långa	Korta
0,0152	0,0968		0,0373	0,0988
2. Nuvarde av avdrag för kapitalförslitning				
Ovriga privata sektorn			Företag	
Inflation	Långa	Korta	Långa	Korta
0	0,5279	0,9238	0,6137	0,9222
6	0,4437	0,8728	0,5237	0,8700
10	0,4005	0,8417	0,4766	0,8383

B. Finansdepartementets förslag

1. Investeringsavdrag				
Ovriga privata sektorn			Företag	
Långa	Korta		Långa	Korta
0,0	0,0		0,0	0,0
2. Nuvärde av avdrag för kapitalförslitning				
Ovriga privata sektorn			Företag	
Inflation	Långa	Korta	Långa	Korta
0	0,3898	0,9139	0,4856	0,9033
6	0,4392	0,9399	0,5378	0,9323
10	0,4534	0,9467	0,5525	0,9399

C. Presidentens förslag

1. Investeringsavdrag				
Ovriga privata sektorn			Företag	
Långa	Korta		Långa	Korta
0,0	0,0		0,0	0,0
2. Nuvärde av avdrag for kapitalförslitning				
Ovriga privata sektorn			Företag	
Inflation	Långa	Korta	Långa	Korta
0	0,4728	0,9569	0,5921	0,9533
6	0,6247	1,0126	0,7183	1,0136
10	0,7721	1,0536	0,8351	1,0582

Tabell 3 Skattesatser vid balanserad tillväxt

Tillgångstyp	Investeringsavdrag	Avdrag för kapitalförslitning
<i>Ovriga privata sektorn</i>		
Långa	0,0152	0,4437
Korta	0,0968	0,8728
<i>Företag</i>		
Långa	0,0373	0,5237
Korta	0,0988	0,8700

	Samhällsekonomisk avkastning	Effektiv skattesats	Samhällsekonomisk avkastning	Effektiv skattesats
	1 Referensfall		2. Inga skatteskillnader mellan tillgångsslag	
<i>Ovriga privata sektorn</i>				
Långa	0,0680	0,2712	0,0644	0,2299
Korta	0,0329	-0,5089	0,0644	0,2299
<i>Företag</i>				
Långa	0,0923	0,4624	0,0787	0,3700
Korta	0,0455	-0,0893	0,0787	0,3700
	3. Inga skatteskillnader mellan sektorer		4. Inga intratemporala skatteskillnader	
<i>Övriga privata sektorn</i>				
Långa	0,0812	-0,3892	0,0730	0,3206
Korta	0,0431	-0,1510	0,0730	0,3206
<i>Företag</i>				
Långa	0,0812	-0,3892	0,0730	0,3206
Korta	0,0431	-0,1510	0,0730	0,3206
	5. Integrerad företagsbeskattning		6. Konsumtionsbeskattning av kapitalinkomster	
<i>Ovriga privata sektorn</i>				
Långa	0,0680	0,2712	0,0496	0,0000
Korta	0,0329	-0,5089	0,0496	0,0000
<i>Företag</i>				
Långa	0,0680	0,2712	0,0496	0,0000
Korta	0,0329	-0,5089	0,0496	0,0000

Effektiva skattesatser

Målsättningen i de föreliggande forslagen till skatteomläggning kan endast förmedlas genom att studera effektiva skattesatser på inkomster från olika typer av tillgångar under nuvarande lagstiftning. Den effektiva skattesatsen kan definieras som skillnaden mellan samhällelig avkastning — fore skatt — och privat avkastning — efter skatt — dividerad med samhällelig avkastning. Nuvarande lag beskrivs under rubriken "Referensfall" i *Tabell 3*.

Vi återger investeringsavdrag samt avdrag för kapitalkonsumtion under nuvarande lag vid en inflationstakt på 6 procent. Privat avkastning antas vara 4,96 procent (historiskt genomsnitt) för alla typer av tillgångar. Samhällelig avkastning för referensfallet varierar mellan 9,23 procent för långsiktiga tillgångar i företagssektorn till 3,29 procent för korta tillgångar i "övriga privata sektorn".

För referensfallet varierar den effektiva skattesatsen från plus 46,24 procent för långa företagstillgångar till minus 50,89 procent för korta tillgångar i övrigt näringsliv. Inkomster genererade av en lång tillgång, t ex en fabrik i företagssektorn beskattas på företagsnivå under beaktande av investeringsbidrag och avdrag för kapitalkonsumtion. Företagens utbetalningar i form av aktieutdelning, betalning av räntor samt kapitalvinster från behållande och återplöjning av vinster beskattas dessutom på individnivå. Inkomster från en kort tillgång, t ex en bil, ger istället i övrigt näringsliv utrymme för skatteplanering. Avdragsmöjligheterna är så fördelaktiga ur skattebetalarens synvinkel att de inte bara neutraliserar den ursprungliga skatten på tillgången utan också racker för att reducera skatter på inkomster från andra typer av tillgångar, ranteinkomster från staten samt inkomster från förvärsarbete.

Ett alternativt sätt att tolka de effektiva skattesatserna är att betrakta konsekvenserna av olika samhällelig avkastning. En investering på en dollar ger en avkastning på 4,96 cent efter avdrag för inflation, forslitning och skatter. Detta är exakt så mycket som krävs för att producera en evig ström av intakter värda en dollar. Denna ström av intakter kräver att långa företagstillgångar har en samhällelig avkastning på 9,23 procent, vilket inkluderar skattebetalningar vid en effektiv skattesats på 46,24 procent.

Investering i en bil i sektorn övrigt näringsliv kräver däremot en samhällelig avkastning på endast 3,29 procent eftersom den effektiva skattesatsen för denna tillgång är minst 50,89 procent. Om inflationen vore 6 procent så

skulle den nominella samhällliga avkastningen här bara vara 9,29 procent att jämföra med fabriksinvesteringens 15,23 procent.

Antag nu att vi flyttar en dollar från den lågt avkastande till den högt avkastande investeringen. Skillnaden mellan avkastningarna är 5,94 procent och om vi diskonterar denna oändliga ström med den privata avkastningen på 4,96 procent så tjänar samhället en dollar och tjugo cent. Med andra ord kan vi genom att flytta en dollar från ineffektiv användning till effektiv uppnå en samhällelig vinst på USD 1,20 — utan konsumtionsuppostring.

Vår slutsats är att möjligheterna att erhålla samhällliga vinster genom att omallokera kapital är enormt stora. På marginalen kan värdet av förmogenheten fördubblas genom att omflyttning av kapital från den minst effektiva användningen — korta tillgångar i sektorn övrigt näringsliv — till den mest effektiva — långa tillgångar i företagssektorn. Dessa möjligheter skapades delvis av skatteomläggningarna 1981 och 1984.

Omallokering av kapital

Analysen av skattereformers ekonomiska värde är ännu tamligen outvecklad. I vår första artikel i *Scandinavian Journal of Economics* presenterar jag och min medförfattare en möjlig analysmodell. Vi presenterar en intertemporal allmanjämviktsmodell av amerikansk ekonomi med två nyckelegenskaper: (1) Den är framåtblickande, (2) Modellens parametrar har skattats ekonometriskt från historiska data.

Ekonomins produktionskapacitet bestäms av redan gjorda investeringar men tillgångsprissättningen speglar istället samtida och framtida vinster efter skatt. Jämvikten i ekonomin beror av förväntningar i linje med den makroekonomiska skolan "rationella förväntningar" och kräver att alla agenter — produceter och konsumenter — betar sig som om de var formögna att perfekt förutse framtiden.

Vi delar upp ekonomin i näringslivs- respektive hushållssektorn. Näringslivssektorn producerar konsumtions- och investeringsvaror från arbetskraft, företagskapital och övrigt kapital. De ekonometriska skattningarna som presenteras i *Scandinavian Journal* är av årsgång november 1984 och använder data från 1955-1980. Vår nuvarande modell baseras på data från perioden 1950-1982 och innefattar ytterligare sju års erfarenheter.

Substitution mellan konsumtions- och investeringsvaror ger ett stigande utbudspris på investeringsvaror så att näringslivssektorn kännetecknas av externa anpassningskostna-

der. En nyckelkomponent i modellen är bestämningen av priset på investeringsvaror vilket måste sättas så att marknaden för nya tillgångar klarerar samt så att det är konsistent med det pris som gör att marknaden för kapitaltjänster klarerar.

Substitution mellan företagskapital och övrigt kapital inom näringslivssektorn sker inom sektorn. Vidare modellerar vi substitution mellan korta och långa tillgångar inom varje sektor. Näringslivssektorn efterfrågar kapital och arbetskraft och bjuder ut investerings- och konsumtionsvaror respektive tjänster. Bostadssektorn behandlas separat och vi antar att tjänster i form av bostadskapital utbjudes direkt till hushållen.

Hushållens allokeringprocess kan beskrivas i två steg. Först fördelas den totala förmögenheten över tiden genom beaktande av en intertemporal välfärdsfunktion med konstant tidspreferens. Budgetrestriktionen för hushållssektorn ges av total förmögenhet, definierad som summan av värdet av humankapital samt annat kapital. Det första representerar det diskonterade värdet av hushållssektorns totala tillgängliga tid och det andra är summan av värdet av tillgångar i företagssektorn, övriga näringslivet och hushållssektorn samt fordringar på staten och omvärlden.

Det andra steget i allokeringprocessen är att fördela total konsumtion i respektive period mellan hushållskapital, andra marknadsva-
ror och tjänster samt fritid. Slutligen fördelas kapitaltjänster mellan korta (kapitalvaror) och långa (fastigheter) tjänster.

Skattestrukturens konsekvenser fångas genom priset på olika tillgångars kapitaltjänster – korsklassificerade i företags- och hushållssektorn samt sektorn för övrigt näringsliv. Vi representerar beskattning av inkomst på individnivå med en konstant genomsnittlig marginalskatt på inkomster från olika källor och en generell genomsnittsskatt.

Det första steget i analysen av skatteomläggningar är att bestämma ett intertemporalt jämviktsprissystem under gällande skattelagstiftning. Prissystemet måste vara så beskaffat att alla marknader klarerar i varje tidsperiod och producenternas och konsumenternas planer för framtiden är konsistenta. På lång sikt kommer ekonomins tillväxttakt att vara oberoende av skattepolitik, men relativpriser och relativa nivåer på konsumtion, investeringar, arbetskraft samt kapitaltjänster beror av skattepolitiken.

Sedan bestämmer vi ett intertemporalt jämviktsprissystem för varje alternativt skatteförslag. Vi utvärderar sedan valfärdskonsekvenserna av olika skattepolitik genom att jämföra

värdet av total konsumtion för referensfallet med varje aktuellt alternativ. För jämförelsen använder vi priser och avkastningar från referensfallet. Denna jämförelse är en intertemporal version av Hicks klassiska välfärdsmått ("equivalent variation") och ger en rangordning av olika skattesystem bestämd av effektivitetsvinster och förluster.

Ekonomiska konsekvenser

De ekonomiska konsekvenserna av finansdepartementets respektive presidentens förslag till skattereformer sammanfattas i *Tabell 4*. Vi koncentrerar uppmärksamheten på fallet med 6 procents inflation. I *Tabell 4* överväger vi ett antal olika alternativ till skattepolitik, alla med egenskapen att de ger samma intäkter till statskassan som nuvarande skattepolitik.

Både finansdepartementets och presidentens förslag är utformade så att de skall vara intäktsneutrala – dvs lämna intakterna till statskassan oförändrade. Denna neutralitet är dock avhängig frånvaro av förändringar i agenternas beteende. Intakterna kommer att förbli desamma endast om nivåerna på produktion av konsumtions- och investeringsvaror, utbud av kapital och arbetskraft samt fördelningen av kapital mellan olika typer av tillgångar förblir oförändrade.

En klumpsummeskatt är en idealiserad skatt utan snedvridningseffekter vilken modelleras genom att ändra hushållssektorns budgetrestriktion. En anpassning av skatten på inkomster av förvarvsarbete skulle öka eller minska genomsnittlig marginalskattesats på detta inkomstslag så att intakterna till statskassan är konstanta. En anpassning av individuell inkomstskatt skulle medföra förändringar i beskattning av både kapitalinkomster och inkomster från förvarvsarbete. Slutligen är en anpassning av omsättningsskatten liktydigt med en proportionell ökning eller minskning i beskattningen av konsumtions- och investeringsvaror.

Finansdepartementets förslag från november 1984 skulle resultera i en ändring av social välfärd motsvarande en kostnadsfri ökning av nationalformogenheten på 2.900 miljarder dollar i fallet med anpassning av individuell inkomstskatt. Detta kan jämföras med nationalformogenhetens nivå i slutet av 1984 som uppgick till 12.500 miljarder dollar. Foljaktligen skulle välfärden öka med 23,3 procent om finansdepartementets förslag antogs.

Ett annat sätt att se på konsekvenserna av finansdepartementets förslag är att observera att det ger en vinst motsvarande nästan ett års

Tabell 4 Förväntade välfärdseffekter av skattereformer
(Miljarder dollar i 1985 års penningvärde)

Inflationstakt	Intäktsanpassning	Nuvarande politik	Finansdepartementet	Presidentens förslag
0 %	Klumpsummeskatt	1297,9	1951,1	2252,1
	Skatt på arbetsinkomster	892,2	2254,4	2582,4
	Omsättningsskatt	820,4	2350,1	2685,1
	Individuell inkomstskatt	831,2	2312,8	2634,0
6 %	Klumpsummeskatt	0,0	2760,4	2902,1
	Skatt på arbetsinkomster	0,0	2897,9	2936,5
	Omsättningsskatt	0,0	2935,9	2941,1
	Individuell inkomstskatt	0,0	2921,1	2937,4
10 %	Klumpsummeskatt	-821,7	3156,1	3998,6
	Skatt på arbetsinkomster	-592,2	3241,8	3714,6
	Omsättningsskatt	-538,3	3259,4	3620,4
	Individuell inkomstskatt	-515,7	3251,9	3613,3

Not: Nationalförmögenheten och BNP för 1985 var 12 534 respektive 3 885 miljarder dollar.

BNP (3.900 miljarder dollar 1985). Man måste då hålla i minnet att våra mått på välfärd baseras på nuvärdet av framtida konsumtion. En relevantare jämförelse med BNP är att denna kan öka med 9,3 procent i långsiktigt genomsnitt.

Ytterligare ett sätt att kvantifiera förslagens konsekvenser är att det ger motsvarande sju års tillväxt i nationalförmögenheten vid historisk takt – i genomsnitt 3 procent. Vilket mått vi än väljer så står det klart att de positiva konsekvenserna av finansdepartementets förslag är enormt stora.

Vi har redan sett att presidentens förslag från maj 1985 är i stora drag jämförbart med det ovan diskuterade. Det är därför inte förvånande att de ekonomiska konsekvenserna av förslaget, återgivna i *Tabell 4*, liknar finansdepartementets. Möjligheterna till effektivitetsvinster genom skatteomläggningar är helt enkelt häpnadsväckande.

En sista ansats för att mata konsekvenserna av föreliggande förslag till skattereformer är att jämföra dem med olika idealiserade förslag som har diskuterats i den ekonomiska litteraturen. Dessa presenteras i schematisk form i *Tabell 3*, uttryckta i samhällelig avkastning och effektiva skattesatser. Förslagen till alternativ skattepolitik kan sammanfattas såsom följer:

- (1) Referensfall. Status quo - nuvarande skattelag 1986.
- (2) Inga skillnader mellan tillgångar. Samhällelig avkastning på samtliga tillgångar inom respektive delsektor i näringslivet sättes lika. Statens intäkter från varje delsektor hålles konstant. Detta resulterar i en effektiv skattesats på 37 procent i företagssektorn och på nästan 23 procent i sektorn övrigt näringsliv.
- (3) Inga skillnader mellan sektorer. Samhällelig avkastning sättes lika för varje tillgång i samtliga sektorer. Statens intäkter från beskattning av varje tillgång hålles konstant. Detta resulterar i en negativ beskattning av korta tillgångar på 15,10 procent och en positiv skattesats på långa tillgångar på 38,92 procent.
- (4) Inga intratemporal skatteskillnader. Samhällelig avkastning på båda typerna av tillgångar i de två delsektorerna sättes lika, hållande statens intäkter från beskattning konstant både vad avser olika tillgångar och olika sektorer. Detta resulterar i en effektiv skattesats på 32,06 procent.

Tabell 5 Möjliga välfärdsvinster
(Miljarder dollar i 1985 års penningvärde)

1. Anpassning genom klumpsummeskatt	
Inga skatteskillnader mellan tillgångar	911,8
Inga skatteskillnader mellan sektorer	3 221,5
Inga intratemporala skatteskillnader	3 879,3
Integrerad företagsbeskattning	2 008,7
Konsumtionsbeskattning av kapitalinkomster	4 664,2
2. Anpassning genom skatt på arbetsinkomster	
Inga skatteskillnader mellan tillgångar	937,4
Inga skatteskillnader mellan sektorer	3 371,4
Inga intratemporala skatteskillnader	4 158,7
Integrerad företagsbeskattning	1 020,5
Konsumtionsbeskattning av kapitalinkomster	3 489,1
3. Anpassning genom omsättningsskatt	
Inga skatteskillnader mellan tillgångar	931,3
Inga skatteskillnader mellan sektorer	3 389,7
Inga intratemporala skatteskillnader	4 192,6
Integrerad företagsbeskattning	814,0
Konsumtionsbeskattning av kapitalinkomster	3 360,2
4. Anpassning genom individuell inkomstskatt	
Inga skatteskillnader mellan tillgångar	939,9
Inga skatteskillnader mellan sektorer	3 415,2
Inga intratemporala skatteskillnader	4 227,5
Integrerad företagsbeskattning	632,3
Konsumtionsbeskattning av kapitalinkomster	3 489,1

(5) Integrering av företagsbeskattningen. Samhällelig avkastning på båda tillgångarna reduceras till nivån som galler i sektorn övrigt näringsliv. Detta innebär att intakterna faller kraftigt och ökade skattesatser på inkomster utanför näringslivssektorn krävs som kompensation.

(6) Konsumtionsbeskattning. Beskattningen av näringslivet elimineras så att samhällelig och privat avkastning sammanfaller för alla tillgångar. Detta skulle kunna ske genom att man förändrar skattebasen från inkomst- till utgiftsbeskattning eller genom att man tillåter avdrag för investeringar i alla tillgångar.

De ekonomiska konsekvenserna av dessa fem alternativ till nuvarande skattelag sammanfattas i Tabell 5. Konsumtionsbeskattning och frånvaro av skillnader mellan sektorer skulle ge välfärdsvinster som överstiger de som erhålles i finansdepartementets och presidentens

förslag. Eliminering av alla skillnader i beskattning både mellan tillgångar och mellan sektorer skulle ge en vinst motsvarande en formögenhetsökning på 4.227,5 miljarder dollar.

Slutsatser

Vår slutsats är att förslagen till skattereformer som presenterats av finansdepartementet respektive president Reagan båda skulle nå långt i en stravan mot en effektivare allokering av kapital. Om den slutliga skattelagstiftningen innehåller huvuddragen i dessa förslag – bredad skattebas och sänkta skattesatser – så skulle välfärdsvinsterna bli betydande, matt i hogre framtida konsumtion.

En annan slutsats är att den nuvarande skattelagstiftningen, till stor del härstammande från Reagans första regeringsperiod, har mycket allvarliga brister. Dessa brister samhör med skillnader i beskattning av inkomster från olika typer av tillgångar. Skillnaderna påvisas mest dramatiskt i de olika effektiva skattesat-

ser som presenteras i *Tabell 3*. Skillnader i effektiva skattesatser ger utrymme för kostnadsfria vinster genom omfördelning av kapital.

Den politiska kampen i en demokrati innebär att möjligheterna att ta åt sig äran för att ha åstadkommit dylika vinster måste värderas högt. I detta sammanhang framstår president Reagans annonsering av ett nytt skatteförslag i januari 1984 som ett mästardrag. Trots de uppenbara bristerna i den första Reagan-administrationens skattelagstiftning så lyckades presidenten genomleva valet i november 1984 utan alltför allvarlig kritik.

Reagan har nu kapitaliserat sin valseccé genom att frambringa en serie förslag till skatteomläggningar. Det som återstår att klara av är att få det amerikanska folket att förknippa den slutliga lagtexten, framtagna under bearbetningen i kongressen, med president Reagan. Detta kommer att kräva skicklig politisk manövrering från presidenten och hans administration.

Vilka lardomar kan man då få från detta för Sveriges skattedebatt? Även om den institutionella ramen i Sverige är väldigt annorlunda så anser jag att det borde finnas liknande vinstmöjligheter här. Det förekommer stora skillnader mellan effektiva skattesatser för olika typer av tillgångar och dessa skillnader har existerat under lång tid. I Sverige är naturligtvis marginalsattesatserna mycket högre än de är i USA. Samtidigt finns det emellertid icke obetydliga möjligheter till skatteplanering. Vi observerar att stora vinster kammars hem av privata deltagare i ekonomin.

Slutsatsen är att det måste finnas möjligheter för vinster från skattereformer av samma storleksordning i Sverige som i USA. Frågan är om det finns någon på den politiska estraden som skulle kunna tankas vara kapabel att behärska alla aspekter av skattelagstiftningen, översätta detta till praktiska politiska villkor och realisera de politiska vinsterna som skulle bli resultatet. Detta är dock något som jag personligen inte vägar sia om.

Bo Södersten:

Herr ordförande, damer och herrar.

Jag känner mig hedrad av att ha blivit inbjuden hit ikväll för att inleda diskussionen efter professor Jorgensons mycket stimulerande föredrag. Det har dock av framför allt två skal varit svårt att förbereda dessa kommentarer.

Dels täcker den en mycket brett spektrum, dels har jag bara haft tillgång till en begränsad del av bakgrundsmaterialet. Detta föranleder att jag valt att relativt fritt kommentera am-

net. Många, kanske de flesta, av medlemmarna i Nationalekonomiska föreningen är inte akademiska nationalekonomer – i varje fall är de inte professionella skatteanalytiker. Detta gäller också mig själv. Jag utgår därför från att man i valet av mig som diskussionsinledare styrdes av en strävan att efter professor Jorgensons intellektuella fyrverkeri få kommentarer med mer praktisk anknytning, ställda ur ett "åskådarperspektiv".

Jag antar också att de flesta åhörarna här ikväll primärt är intresserade av jämförelser med vårt eget skattesystem och de idéer till förbättringar som vi kan få från de amerikanska erfarenheterna. Låt mig därför börja med ett par generella kommentarer om jämförelser mellan Sverige och USA. Ett grundläggande faktum är att den offentliga sektorn står för en betydligt större andel av ekonomin i Sverige än i USA. Kombinerat med den svenska regeringens strävan mot inkomstutjämning har detta lett till mycket hög generell beskattning och väldigt höga marginalsatser. Enligt det nya förslaget från Reagan – kanske borde det istället förknippas med Rostenkowski – kommer den högsta marginalsattesatsen i USA att vara 38 procent. Presidenten ville t o m sänka den till 35 procent i sitt eget förslag. I Sverige är motsvarande siffra 75–80 procent.

Detta innebar naturligtvis att de båda länderna har mycket olika utgångsläge. Många svenskar anser att sankta marginalsatser är den viktigaste komponenten i en skatteomläggning. Man menar att en sådan reform skulle öka incitamenten i ekonomin och medföra ökat utbud av kvalificerad arbetskraft med positiva konsekvenser för ekonomin som följd. Problemet i sammanhanget är dock att de höga marginalsatserna är ett typiskt minoritetsproblem. Skatteskalorna har redan justerats så att 85–90 procent av skattebetalarna har en marginalsatt understigande 50 procent. Eftersom en sänkning av marginalsatserna åtminstone på kort sikt har fördelnings-effekter som går emot strävan att utjämna inkomster verkar den politiskt svår att genomföra. Jag tror därför inte att man skall vara alltför förhoppningsfull vad gäller utsikterna för sänkta inkomstskatter.

I USA har Reagan-administrationen valt en helt annan strategi. Reagan började med att lansera ett förslag till sankta inkomstskatter som en av huvudingredienserna i sin politiska plattform. Han sporrades därtill av många inflytelserika ekonomer såsom Milton Friedman och andra. Den övergripande idén var att man ville åstadkomma en krympning av den offentliga sektorn, vilket dock endast kunde ske genom att man först minskade statsinkomsterna.

Vad Reagan-administrationen lyckades med istället var att skapa ett mycket stort budgetunderskott.

Både Sverige och USA har haft kraftiga budgetunderskott under 80-talets första hälft. Orsakerna till underskotten har dock varit helt olika. Det svenska underskottet skapades av en real expansion av den offentliga sektorn samtidigt som ekonomin som helhet och statens inkomster stagnerade. Det amerikanska underskottet beror däremot huvudsakligen på att skattesatserna sankts och statens inkomster har därmed minskat. Kanske kommer Friedmans teori om att skattesänkningar skulle ge en krympning av den offentliga sektorn att bekräftas under 80-talets andra hälft när Gramm-Rudman överenskommelsen om obligatoriska budgetnedskärningar träder i kraft.

Vi beklagar oss ofta här i Sverige över att vårt skattesystem är så komplicerat att det praktiskt taget är omöjligt för en vanlig medborgare att förstå sig på. Jag tror att samma sak gäller för det amerikanska skattesystemet. President Reagans förslag till forenklingar genom att kombinera ett strömlinjeformat skattesystem med breddande av skattebasen såg därför väldigt bra ut på papperet. När det nådde representanthuset skedde emellertid stora förändringar och många av redan existerande privilegier, t ex vad gäller fastighetsbeskattning, behölls. Hur stor del av det ursprungliga förslaget som kommer att kvarstå efter mangelingen i senaten återstår att se.

Skattereformer i större skala har diskuterats både i USA och Sverige. Ett förslag är att skapa någon form av koppkraftsstabiliserande skatt eller att försöka eliminera inflationen genom att bara beskatta reala variabler. Båda dessa förslag innebar stora skatteomläggningar. De är dessutom radikala, vilket faktiskt kan vara en av deras svagheter. I ett system som är vant vid, och utformat för, gradvisa anpassningar är det inte realistiskt att komma med förslag som innebär en drastisk omdaning av systemet. En utgiftsskatt skulle medföra många svårigheter; olika typer av sparande och tillgångar måste kontrolleras noga och i samband med arv, skilsmässor och speciellt emigration skulle svåra problem uppstå. Vi skulle i praktiken återvända till sambeskattnings av akta makar – något som knappast skulle accepteras av kvinnorörelsen – etc. När nu inflationstakten sjunker drastiskt så minskar också intresset för beskattning av reala istället för nominella variabler.

Däremot kommer sannolikt intresset för någon typ av konsumtionsbeskattning att leva vidare. I sin utvärdering av olika skattereformers valfardseffekter har professor Jorgenson

visat att ett införande av någon typ av utgiftsskatt skulle medföra stora välfardsvinster. Hans beräkningar ger vid handen att en omläggning från direkt beskattning av kapitalinkomster till en konsumtionsbaserad skatt skulle ge vinster på närmare 25 procent av privat nationalformogenhet i USA.

Det vore intressant att höra professor Jorgensons kommentarer avseende allokering- och inkomstfordelningsaspekter på en sådan förändring. Har den ökade nivån på formogenheten bara med en förbättrad allokering av kapital att gora eller beror den också på förändringar i nivån av ekonomisk aktivitet? Professor Jorgenson visar att Reagans tidiga skattereformer hade relativt små allokeringseffekter. Från ett europeiskt perspektiv har man ändå intrycket att budgetunderskotten i USA har haft ett kraftigt inflytande på aktivitetsnivån i USA och därmed också indirekt på t ex Sveriges export och tillväxt.

En stor del av den amerikanska diskussionen känns igen från vår egen debatt om skattesystemet. Vi har nyligen fått höra en hel del om skatternas snedvridningseffekter. I detta sammanhang bör nämnas att det intressanta fallet inte är en jämförelse mellan nuvarande skattesystem och frånvaro av beskattning (eftersom vi i överskådlig framtid kommer att tvingas dra in omkring 50 procent av BNP i skatter), men mellan olika former av beskattning. Många nationalekonomer, bland annat författarna till den farska SNS-rapporten, har föreslagit ett avskaffande av kapitalinkomstbeskattningen. Istället skulle man använda sig av en formogenhetsskatt. Detta med motiveringen att alla typer av kapital bör beskattas på samma sätt. Förslaget låter tilltalande och har alldeles säkert många forespråkare här ikväll. Jag ämnar inte i mitt korta inlägg ge mig in på en fullständig utvärdering av förslaget men vill ändå komma med ett par korta kommentarer.

Visst är skatter viktiga, men ibland verkar det som om folk tror att nettoinkomster och nettoavkastning fullständigt bestäms av skattesystemet. Så är knappast fallet. Under 60- och 70-talen ökade fastigheternas värde i rask takt och stora kapitalvinster gjordes på fastighetsmarknaden. Under 80-talets första hälft är det istället aktiemarknaden som upplevt en hausse utan like. Det här är inte rätt tillfälle att analysera de faktorer som legat bakom förmogenhetsökningen på respektive marknad, men jag anser att denna typ av förändring av relativpriser på tillgångar är en väsentlig del av den kapitalistiska marknadsekonomin.

En befogad fråga i detta sammanhang är då: är det rättvist och effektivt att försöka beskatta endast förmögenhetsstocken och lämna ka-

pitalinkomster obeskattade? Det verkar uppenbart att de effektiva skattesatserna på kapitaltillgångar kan variera kraftigt endast om tillgångsvärdet beskattas enligt en enhetlig skattesats för alla kapitaltillgångar. Jag tycker ändå att idén att ha samma skattesats för olika typer av tillgångar är intressant och har fortjänstfulla sidor även om den inte är användbar i alla sammanhang.

Låt mig avsluta med att ställa en fråga om aktiebeskattning. I egenskap av ordförande för den offentliga utredningen om kapitalvinstbeskattning har jag haft anledning att tänka en del på beskattning av aktiemarknaden. Idag har vi ett komplicerat system som inte verkar särskilt effektivt — åtminstone inte från skatteinrättningssynpunkt. En försäljningsskatt på aktier är en ganska robust typ av beskattning, men den har också sina nackdelar. Skulle det då vara en bra idé att övergå till beskattning av aktiernas värde och t ex krava in en eller två procent av aktiernas tillgångsvärde vid utgången av varje år? Det verkar som en sådan skatt skulle vara enkel och effektiv. Den vore dessutom enklare att administrera och skulle ha en mycket bred skattebas. Vidare skulle den vara helt i linje med både professor Jorgensons och SNS-ekonomernas tankegångar. Med dessa kommentarer tackar jag återigen för tillfället att få delta i diskussionen och för er uppmärksamhet.

Tony Hagström:

Vi tackar professor Jorgenson för den intressanta inledningen och också professor Södersten för hans reflektioner, vilka jag hoppas att vår inledare vill kommentera. Själv vill jag lägga till ytterligare en fråga. Även om våra länders skattesystem är mycket olika så antar jag att de grundläggande ekonomiska instinkterna är desamma i USA och i Sverige. Det vore därför intressant att höra vilka som är vinnare respektive förlorare i det pågående politiska spelet angående Reagan-forslaget.

Dale W Jorgenson:

Jag vill tacka professor Sodersten för hans mycket tankvarda kommentarer vilka gav mig värdefulla insikter i hur det svenska skattesystemet fungerar. De får min analys av det amerikanska systemet att framstå i ett nytt, mycket intressant ljus och jag ska försöka att kortfattat diskutera hittills uppkomna frågor mot denna bakgrund.

Professor Södersten talade om de tidigare skattereformernas politiska målsättning och jag ger honom rätt i att reformerna var avsed-

da att hjälpa till i strävan att skära ner den offentliga sektorn. Min analys av omlagningarna 1981, 1982 och 1984 ger också vid handen att den fördelningsmässiga effekten av dessa reformer var ringa. De reformer som jag har analyserat har ikväll har en helt annan målsättning. De präglas av en strävan att försöka ta vara på möjligheterna att öka samhällets välfärd som erbjuds genom att bredda skattebasen, snarare än att beräkna hur välfärden fördelas mellan olika grupper i samhället.

Vem som är den förestående omlagningens vinnare respektive förlorare är emellertid svårt att avgöra. Med säkerhet kan man bara säga att de som tidigare utnyttjat möjligheterna till skatteplanering fullt ut kommer att förlora på omdaning. Ett slående exempel är General Electric Corporation som de senaste fem åren trots vinster på upp till 11 miljarder dollar lyckats inte bara med att totalt slippa undan skattebetalning utan också fått enorma summor i skatteåterbäring. Skattemyndigheterna betalar alltså pengar till General Electric istället för tvärtom! Jag är stolt över att kunna säga att de som ligger bakom de senaste skattepropositionerna är professionella nationalekonomer, som vi själva, på skatteenheten. Det har t o m gått så långt att folk från näringslivet anklagat Reagan-administrationen för att ha förlorat kontrollen över nationalekonomerna!

Ytterligare en viktig skillnad som bör understrykas i en jämförelse mellan USA och Sverige är ekonomiernas öppenhet. Många av de effekter jag har analyserat grundar sig på ett perspektiv där ekonomin är slutet, vilket uppenbarligen inte kan förutsättas för Sverige. Jag har t ex antagit att ökat sparande i ekonomin får full effekt på investeringar vilket skulle ge en ökad tillväxttakt genom den förbättrade allokeringen av kapital. I USA har motståndarna till skattereformer tillgripit keynesianska argument som att reformerna kommer verka dämpande på den ekonomiska aktiviteten i debatten. Vi har alltså fått en situation där representanter från näringslivet har en keynesiansk ståndpunkt medan den konservativa presidenten forespråkar en neoklassisk syn.

Tony Hagström:

Vi tackar för denna avslutning av den inledande diskussionen. Jag lämnar nu ordet fritt till övriga mötesdeltagare för inlägg.

Karl Jungenfelt:

Det har framkommit en rad intressanta aspekter på skatteomläggningar här ikväll, men det mest slående är ändå storleken på de potenti-

ella välfärdsvinsterna. Nationalekonomer har talat om kapitalbeskattningens snedvridningseffekter i flera hundra år, men har ej lyckats visa på effekter större än 2-3 procent av nationell formogenhet. De senaste åren har forskningsresultat visserligen presenterats som antyder effekter av storleksordningen 12 procent. Ni lyckas dock få fram snedvridningseffekter på drygt det dubbla! Uppenbarligen är era beräkningar mer omfattande än de tidigare forskarnas eftersom ni beaktar i stort sett alla kvantifierbara konsekvenser av en skatteomläggning. Det vore intressant att höra er kommentera orsaken till de dramatiska skillnaderna i resultat mellan era beräkningar och tidigare forskares. Dessutom skulle jag gärna vilja få kommentarer till ett faktum som framgår av *Tabell 5*, nämligen att vinsterna vid eliminering av skatteskillnader inom sektorer respektive intratemporalt är större än vid en konsumtionsbeskattning av kapitalinkomster. Beror detta på att avskaffandet av beskattning på kapitalinkomster skulle innebära en snedvridning i form av ökad beskattning av arbetsinkomster?

Dale W Jorgenson:

Låt mig börja med att jämföra mina resultat med standardresultatet i branschen. Det stora namnet på området är Harberger som utarbetade en modell för beskattning av kapitalinkomster 1962. Denna modell har sedan frammanat en stor mängd studier i USA såväl som i andra länder. Han har tagit fram siffror på välfärdsvinster på i storleksordningen 1 1/2-2 procent av nationalinkomsten. Senare resultat har visat effekter på ungefär 13 procent. Hur bär man sig då åt för att få fram siffror som är drygt det dubbla?

Till att börja med begränsade Harberger sig till *en* av de substitutioner som beaktas i min studie. Han studerade något som ungefär kan jämföras med integrering av företagsbeskattning. Detta innebär att beskattningen ändras så att varje företag betraktas som ett handelsbolag från beskattningssynpunkt. Man äger aktier, men istället för att få utdelning får man ett meddelande från företaget att de har fått inkomster i form av både utdelning och återplöjda vinster från ens investeringar. Dessa båda typer av inkomster blir del av ens personliga beskattningsbara inkomst. Å andra sidan dras eventuella betalade nominella företagskatter från den beskattningsbara inkomsten. Som ni kan se från *Tabell 5* så motsvarar detta bara ungefär en sjundedel av vad som kan uppnås genom att utjamna alla skatterna, vilket till stor del förklarar skillnaderna mellan Harbergers och mina resultat.

Om jag nu jämför detta med mina egna resultat från analysen av de tidigare skattereformerna i USA, vilka gav vid handen att ca 10 procent skulle intjänas på en omlagging, framgår att dessa betydligt bättre stammer överens med Harbergers. Orsaken är naturligtvis att jag i denna studie bara tog hänsyn till en av substitutionerna - den mellan olika tillgångar.

Nu till frågan om konsumtionsbeskattningens begräva hund. Svaret är att interaktionen mellan olika skattereformer och beskattningen av inkomster, vilket ni mycket riktigt påpekade, är hemligheten. De resultat som professor Jungenfelt förundrade sig över orsakas av interaktionen påverkar beskattningen av inkomster från forvarvsarbete med åtföljande konsekvenser på välfärden.

Karl Jungenfelt:

Jag gillar den här typen av beräkningar. Desto större anledning finns det därför att vara ifrågasättande. Ni har skapat en modell som skall användas för att beräkna effekten av existerande snedvridningar. Sedan förändrar ni systemet genom att avskaffa beskattningen av kapitalinkomster - bara arbetsinkomster beskattas. Självklart vet vi att ingen ytterligare snedvridning åstadkommes härigenom eftersom det är lätt att mäta arbetsinkomster i denna enkla värld. Så enkelt är det emellertid inte när vi kommer till beskattning i verkligheten. Det är svårt att avgöra vad som är arbetsinkomster och vad som är hänföra till kapitalinkomster. Vi är alltså ute på hal is när vi påstår att vi mäter snedvridningens effekter. Vi mäter bara effekterna relativt ett idealiserat system som knappast existerar i verkligheten.

Dale W Jorgenson:

Ni har rätt i det ni säger. Den grundläggande skillnaden mellan kapital- och arbetsinkomster är att de förra relativt lätt kan transfereras mellan individer vilket inte gäller för de senare. Av denna anledning är arbetsinkomster så populära att beskatta. Jag håller med om att det finns svåra mätproblem och vill absolut inte påstå att denna idealiserade bild fångar alla nyanser. Å andra sidan är de potentiella vinsterna så enormt stora att det är uppenbart att en omfattande reform är tilltalande. Det är möjligt att utrymmet skapades av de tidigare skatteomläggningarna, vilket skulle tyda på att det är fråga om en mycket speciell situation.

Jag vill definitivt inte överdriva möjligheterna till att dra paralleller för debatten om det svenska skattesystemet, men att en så stor an-

del av BNP kanaliseras genom statens budget indikerar, enligt min uppfattning, att vinstmöjligheterna borde vara annu större här. Det skulle därför vara mycket intressant att utföra motsvarande beräkningar för Sverige.

Percy Bargholtz:

Den svenska diskussionen om eventuella skatteomläggningar är i huvudsak koncentrerad till kortsiktiga inkomstfördelningsaspekter, medan ni talar om allokeringseffekter på medellång respektive lång sikt. Jag skulle vilja veta på hur lång sikt vi skall betrakta omläggningarnas effekter? Hur länge skall politikerna behova vanta innan frukterna kan skördas? Om de dröjer är risken stor att de frestas ändra kurs innan vinsterna har realiserats. Min erfarenhet som rådgivare i skattefrågor på finansdepartementet är att genomsnittspolitikern knappast är särskilt tålmodig.

Dale W Jorgenson:

Svaret är att en framåtsyftande syn på reformer innebär att förändringar kommer att märkas mer eller mindre omedelbart i aktörernas balansräkningar. Politikerna behöver alltså inte vara särskilt tålmodiga. Observera att detta inte nödvändigtvis innebär att skattebetalarna automatiskt tror att omläggningen är permanent. Det finns otvivelaktigt ett så kallat tidsinkonsistensproblem att ta hänsyn till.

Bo Södersten:

Jag tycker att diskussionen här är mycket intressant och drar mig till minnes resultaten av den "underbara natten". Var någon medveten om att de minskade ränteavdragsmöjligheterna för egnahemsägare innebar ökad effektivitet i det ekonomiska systemet? Detta är vad professor Jorgensons analys skulle säga och vi har ikväll kanske kan begripa varför, men det skulle vara svårt att finna gehör för denna slutsats hos gemene man.

Jag är heller inte så saker på att man kan observera effekterna av en omläggning omedelbart. Detta verkar vara nästan oöverstigliga problem ur politiskt perspektiv. Jag tror att vi skall vara en aning försiktiga när vi pålägger agenterna rationalitet.

Dale W Jorgenson:

Jag kan hålla med om att politiska överväganden är viktiga för genomförandet av denna typ av omfattande skattereformer. Om politikernas tidigare erfarenheter begränsar sig till att kopså om olika skattebetalares valfärd genom

val mellan skattereformer med relativt små allokeringseffekter så kommer en speciell typ av politiskt hänsynstagande att vara aktuellt — dvs vilka vinnarna och vilka förlorarna är. Det är på detta sätt som analysen traditionellt bedrivits. Det blir nu nödvändigt att lära en hel generation av skatteanalytiker att förstå nya tankesätt, sedan lära politiker och till sist allmänheten. Endast de enorma potentiella vinsterna som finns tillgängliga får mig att tro på att detta skall gå att genomföra.

Gustav Lindencrona:

Min fråga galler om den ökade effektiviteten i ekonomin som skulle åtfölja en skatteomläggning inte skulle räcka till för att ytterligare skattesänkningar skall vara befogade.

Dale W Jorgenson:

Det var en mycket bra fråga. Det är riktigt att det finns utrymme för ytterligare framtida skattesänkningar om vi skall tro de resultat som min analys ger och vi har i praktiken varit överdrivet konservativa när vi mäter valfärdsvinsterna. Vi antar nämligen att skattesatserna förblir stabila efter de ursprungliga reformerna. Som ekonom skulle man ju önska att omläggningen sker så att man optimerar välfärden över all framtid genom att också tillåta en successiv omarbetning av skattesystemet.

Tony Hagström:

Jag tackar alla motesdeltagare för en mycket intressant debatt. Min uppfattning är att diskussionen visar att en mycket viktig och besvärlig faktor i sammanhanget är utbildning. Även om man har lyckats producera en valgjord kalkyl så måste man också lyckas få politikerna och allmänheten att acceptera den. President Reagan har haft problem med detta i USA och det skulle formodligen inte vara lättare att genomföra liknande reformer i Sverige.